21/2 hours **Marks: 75**

Note: (1) Question No.1 is compulsory.
(2) All questions carry equal marks
(3) Support your answer with suitable examples

Q1. Read the report carefully and rearrange the facts as per inverted pyramid style. Also give a suitable headline **15**

One of the most common causes of the fires has been defective electric circuits; 32,516 fires were caused due to this. The RTI reply also points that property damage due to fires was approximately Rs 89 crore in 10 years. Fire officials said that the value of property damage is calculated on an approximate basis.

In the past four months, two major blazes were reported at two prominent high-rises-Beaumonde in Prabhadevi and Crystal Towers in Parel. At Crystal, four persons died. The cause of both these blazes was electrical short-circuit.

Shakeel Ahmed, the founder of the NGO, who had filed the RTI query, said that with fires in the city increasing by the day, he wanted to know the data over the past decade.

In the last 10 years, fires in the city have claimed 614 lives, including those of five fire personnel, shows data obtained through a Right to Information (RTI) query. Also widespread are fires at high-rise residential and commercial buildings in the city with 1,568 incidents being reported in the past decade.Four officers died in a massive blaze at GokulNiwas in Kalbadevi in 2015.

"Fires have increased at high-rises over the past many months therefore its imperative that steps are taken to curtail the same. Last year, Mumbai witnessed a major blaze at Kamala Mills, which killed 14 people," Ahmed said

Chief fire officer PS Rahangdale said the data includes major as well as minor fires. "Besides anything above seven storeys is considered to be high-rise. Mumbai has lakhs of high -rises by that logic and we are taking steps to ensure that blazes can be avoided," Rahangdale said

According to data obtained by NGO Adhikar Foundation through an RTI query, the total number of fire calls received by the Mumbai Fire Brigade since 2008 have been 48,434, of which 18% (8,737) have been in residential premises, while 3,833 in commercial structures.

Q2A. Discuss how the principles of accuracy and objectivity are sometimes compromised in today's age of 24 X 7 'breaking' news, with examples 8

Q2B. "Civic beat is an important beat in a developing society like India." Explain 7

OR

Q2C. Differentiate the coverage of a Press Conference and a Public Meeting with the help of an example. 8

723FFB6A98F4CE8101C76513A1D49BF4

Q2D. Environment beat has assumed more importance in today's time". Justify 7

Q3A. Compare and contrast Investigative Journalism and Yellow Journalism with the help of examples. Briefly state the dos and donts in Investigative Reporting. 15

OR

Q3B. Social Media has become a new source from which reporters gather news. Explain the statement with the help of examples and discuss the pros and cons for the same. 15

Q4A. Discuss the media coverage of Anna Hazare's Anti-corruption Movement 8

Q4B. Discuss the significance of Citizen Journalism in today's time with the help of examples 7

OR

Q4C.State the ethical aspects that a journalist has to keep in mind while reporting. 8

Q4D. Discuss 2G Scam with special mention of the media coverage of the same 7

Q5. Write Short Notes (Any Three) 15

A. Tehelka- West End Deal Sting
B. Nira Radia Case
C. Confidentiality of Sources
D. Right to Information (RTI) Act as a tool for reporters
E. Maharashtra Irrigation scam

2 ½ तास गुण : ७५

सूचना - १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत

३) आवश्यक तिथे योग्य उदाहरणे द्या

प्र १) खालील बातमी उलट्या त्रिकोणाच्या पद्धतीने लिहा. आवश्यक असेल तिथे माहिती पुरवा. सुयोग्य मथळा द्या. (१५)

आग लागण्यामागील नेहमी दिसून येणाऱ्या कारणांमुळे सदोष विद्युत सर्किट हे आहे. आतापर्यंत ३२,५१६ आगी लागण्याच्या घटना याच कारणामुळे घडून गेल्या आहेत. माहितीच्या अधिकारात मिळालेल्या उत्तरात असेही म्हटले गेले आहे की, आग लागण्याच्या घटनांमुळे गेल्या १० वर्षांत झालेली एकूण मालमत्तेची हानी ८९ कोटी रूपये इतकी होती. मालमत्तेच्या हानीचे मूल्यांकन अनुमानित आधारावर केले जाते असे अग्निशमन अधिकाऱ्यांनी सांगितले.

गेल्या चार महिन्यांत प्रभादेवीतील ब्यूमॉड आणि परळ येथील क्रिस्टल टॉवर्स या दोन प्रमुख गगनचुंबी इमारतींत आगीच्या घटना झाल्याचे अहवाल आहेत. यापैकी क्रिस्टल टॉवर्समध्ये चार जणांचा मृत्यू झाला. या दोन्ही आगीच्या घटनांचे कारण विद्युत शॉर्ट सर्किट हेच होते.

एनजीओचे संस्थापक शकील अहमद यांनी माहितीच्या अधिकाराखाली हा अर्ज दाखल केला होता. ते सांगतात, "दिवसेंदिवस शहरात आग लागण्याच्या घटना वाढतच आहेत. त्यामुळे त्यांना गेल्या दशकभरात घडून गेलेल्या आगीच्या घटनांविषयी माहिती जाणून घ्यायची होती.

गेल्या १० वर्षांत शहरात आग लागण्याच्या घटनांनी ६१४ बळी घेतले आहेत, त्यात पाच अग्निशमन दलातील अधिकाऱ्यांचाही समावेश असल्याचे माहितीच्या अधिकाराद्वारे मिळालेल्या उत्तरातून समजते. गेल्या दशकभरात या घटना शहरातील गगनचुंबी निवासी आणि व्यावसायिक इमारतींमध्येही मोठ्या प्रमाणात घडल्या आहेत, ज्यात एकूण १५६८ जणांचा बळी गेला आहे. २०१५ मध्ये काळबादेवीतील गोकुळ निवास येथे लागलेल्या मोठ्या आगीत अग्निशमन दलाचे चार अधिकारी मरण पावले.

"गेल्या अनेक महिन्यांपासून गगनचुंबी इमारतींमध्ये आग लागण्याच्या घटनांमध्ये वाढ झाली आहे. त्यामुळे या घटना कमी करण्यासाठी पावले उचलली जाणे आवश्यक आहे. गेल्याच वर्षी मुंबईत कमला मिल्समध्ये मोठे अग्नीतांडव झाले. त्यात १४ जण मारले गेले होते," असे अहमद यांनी सांगितले.

मुख्य अग्निशमन अधिकारी पी. एस. रहांगडाले यांनी सांगितले की," या माहितीमध्ये प्रमुख आणि किरकोळ अशा दोन्ही प्रकारातील आगीच्या घटनांचा समावेश आहे." रहांगडाले पुढे म्हणाले," सात मजल्यांहून उंच असलेल्या कोणत्याही इमारतीला गगनचुंबी इमारत मानले गेले आहे. या तर्कानुसार मुंबईत लाखो गगनचुंबी इमारती आहेत. आणि आगीच्या घटना टाळता येतील याचसाठी आम्ही ठोस पावले उचलत आहोत."

माहितीच्या अधिकाराखाली अधिकार फाउंडेशन या एनजीओने चौकशीव्दारे मिळवलेल्या माहितीनुसार, २००८ पासून मुंबई अग्निशमन दलाकडे आलेल्या एकूण दूरध्वनींची संख्या ४८,४३४ इतकी होती. यातील १८% (८७३७) दूरध्वनी हे निवासी संकुलांमधून आले, तर ३,८३३ दूरध्वनी हे व्यापारी आणि व्यावसायिक इमारतींमधून आले.

723FFB6A98F4CE8101C76513A1D49BF4

प्र २) अ) सध्याच्या २४x७ 'ब्रेकिंग न्यूज' च्या काळात अचूकता आणि वस्तुनिष्ठता या दोन तत्त्वांशी काहीवेळा कशाप्रकारे तडजोड करावी लागते ते योग्य उदाहरणांच्या मदतीने स्पष्ट करा. (०८)

प्र २) ब) भारतासारख्या विकसनशील समाजासाठी नागरी सेवा कार्यक्षेत्र अत्यंत महत्त्वाचे आहे, हे विधान स्पष्ट करा. (०७)

किंवा

प्र २) क) पत्रकार परिषद आणि जाहीर सभा यांच्या वार्तांकनातील फरक योग्य उदाहरणांसहित स्पष्ट करा. (०८)

प्र २) ड) आजच्या काळात पर्यावरणविषयक कार्यक्षेत्र (बीट) महत्त्वपूर्ण ठरले आहे हे स्पष्ट करा. (०७)

प्र ३) अ) शोध पत्रकारिता आणि पीत पत्रकारिता यांची तुलना करून त्यांच्यातील फरक योग्य उदाहरणांसह स्पष्ट करा. शिवाय शोध पत्रकारिता करताना कोणत्या गोष्टी कराव्यात आणि कोणत्या टाळाव्यात यावर चर्चा करा. (१५)

किंवा

प्र ३) ब) समाजमाध्यमे ही वार्ताहरासाठी बातम्या मिळवण्याचा नवा स्त्रोत बनला आहे, या विधानाची उदाहरणांच्या मदतीने चर्चा करा. शिवाय त्याचे फायदे आणि तोटे कोणते ते सांगा. (१५)

प्र ४) अ) अण्णा हजारे यांच्या भ्रष्टाचार विरोधी चळवळीचे माध्यमांनी कशाप्रकारे वार्तांकन केले होते? (०८)

प्र ४) ब) उदाहरणांच्या साहाय्याने जनपत्रकारिता (सिटीज जर्नालिझम) सध्याच्या काळात का महत्त्वाची बनली आहे ते सांगा. (०७)

किंवा

प्र ४) क) वार्तांकन करताना बातमीदाराने कोणती नैतिकता पाळणे आवश्यक असते? (०८)

प्र ४) ड) २ जी घोटाळा म्हणजे काय ते सांगून माध्यमांनी त्याचे वार्तांकन कसे केले होते ते स्पष्ट करा. (०७)

प्र ५) टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) (१५)

१. तहेलका - वेस्ट एन्ड डील स्टींग
२. नीरा राडिया प्रकरण
३. स्त्रोतांची गुप्तता
४. वार्ताहरासाठी माहिती अधिकाराचे हत्यार
५. महाराष्ट्र पाटबंधारे घोटाळा

723FFB6A98F4CE8101C76513A1D49BF4